

3. Grechanyk O.I. Ukrainian experience in hybrid war – the challenge to update algorithms for personalized care and early prevention of different military injuries /

O.I. Grechanyk, R.Ya. Abdullaev, R.V. Bubnov // EPMA J. – 2016. – N 7, Suppl. 1. – P. A30.

REFERENCES

1. Davis JS, Satahoo SS, Butler FK, et al. An analysis of prehospital deaths: Who can we save? J. Trauma Acute Care Surg; 2014;77(2):213-8.

2. Chovanes J, Cannon JW, Nunez TC. The Evolution of Damage Control Surgery. Surg. Clin. NorthAm. 2012;92(4):859-875.

3. Grechanyk OI, Abdullaev RYa, Bubnov RV. Ukrainian experience in hybrid war – the challenge to update algorithms for personalized care and early prevention of different military injuries. EPMA Journal. 2016;7(Suppl 1):A30.

УДК 161.221.2:378.147:617

[https://doi.org/10.26641/2307-0404.2018.4\(part1\).145685](https://doi.org/10.26641/2307-0404.2018.4(part1).145685)

**М.В. Трофімов,
В.П. Кришень,
В.В. Задорожний,
С.І. Баранник,
С.О. Мунтян,
Б.В. Гузенко,
Т.М. Панікова,
П.В. Лященко,
Н.М. Нор,
К.С. Слесаренко**

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ

*Дніпропетровська медична академія
кафедра загальної хірургії
вул. В. Вернадського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
V. Vernadsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: dsma@dsma.dp.ua*

Ключові слова: кредитно-модульна система, загальна хірургія, методика викладання

Ключевые слова: кредитно-модульная система, общая хирургия, методика преподавания

Key words: credit-module system, general surgery, teaching methods

Реферат. Современные вопросы преподавания общей хирургии. Трофімов Н.В., Крышень В.П., Задорожний В.В., Баранник С.И., Мунтян С.А., Гузенко Б.В., Панікова Т.Н., Лященко П.В., Нор Н.Н., Слесаренко К.С. Анализ результатов преподавания общей хирургии в условиях кредитно-модульной системы показал, что существуют вопросы, которые требуют решения на разных уровнях. Они затрагивают учебно-методическое и материально-техническое обеспечение учебного процесса, методологию преподавания практических навыков, распределение модульного контроля уровня освоения практических и теоретических знаний, увеличение общего времени учебных часов по дисциплине, реструктуризацию учебно-производственной практики.

Abstract. Current issues of teaching general surgery. Trofimov M.V., Kryshen V.P., Zadorozhnyi V.V., Barannik S.I., Muntyan S.O., Guzenko B.V., Panikova T.M., Lyaschenko P.V., Nor N.M., Slesarenko K.S. *Analysis of the results of teaching general surgery in a credit-modular system showed that there are issues that need to be solved at different levels. They concern educational and methodological and logistical support of education, the proper methodology of teaching practical skills, the distribution of modular control of mastering level of practical and theoretical knowledge as well as the increase of academic hours a on the discipline in the total and restructuring clinical practice.*

Клінічна дисципліна «Загальна хірургія» є однією з провідних при підготовці сучасного лікаря загальної практики та пропедевтикою хірургічних хвороб. Загальна хірургія передбачає міждисциплінарну інтеграцію та застосування набутих знань у процесі подальшого навчання та професійної діяльності. Окремі розділи (зокрема – трансфузіологію) студенти вивчають тільки в межах дисципліни «Загальна хірургія».

В останні роки відбулися значні зміни в навчальній програмі. Створення нової програми навчальної дисципліни супроводжувалось скороченням часу. Це посилює вимогливість до навчального процесу та навчально-методичного забезпечення, більш чіткої орієнтації на задачі майбутньої професійної діяльності, оскільки сучасний етап медичної підготовки характеризується значним збільшенням об'ємів, складності і темпів засвоєння навчального матеріалу. Постали питання довгострокового запам'ятовування у студентів в умовах інформаційного перенавантаження. Вирішенню цієї проблеми допомагають методичні вимоги щодо побудови структурно-логічних схем змісту, які мають виконувати функцію стислої інформаційно-насиченого графічного відображення змісту теми. Але треба зауважити, що засвоєння будь-якої теми не є тільки вивченням таких схем та алгоритмів – їх засвоєння як форми довгострокового запам'ятовування навчального матеріалу має базуватися на вивченні основної літератури.

Для засвоєння студентами на належному рівні будь-якої дисципліни важливе значення має забезпечення необхідною навчально-методичною літературою. Треба визнати, що при значній кількості виданих за останні роки підручників із загальної хірургії вони не до кінця відповідають таким вимогам, як: 1) наявність усіх основних розділів, тем; 2) "академічність" у викладанні матеріалу з привнесенням сучасних класифікацій, алгоритмів; 3) якість ілюстративного матеріалу, схем, клінічних прикладів.

Студенти найчастіше змушені для повноти засвоєння навчального матеріалу користуватися одночасно декількома підручниками.

При створенні робочих навчальних програм, методичних розробок, оновлених тестових баз та

завдань кафедри ми повинні ясно уявляти, якими навчальними матеріалами буде користуватися студент при засвоєнні програми; всі навчально-методичні матеріали мають відповідати основним і додатковим джерелам інформації. Всі недоліки навчальних матеріалів треба вчасно ураховувати шляхом створення навчальних посібників і фільмів при вивченні окремих тем.

Одним з важливих аспектів у викладанні клінічної дисципліни є набуття студентами професійно-технічних навичок. Вимоги майбутньої професії потребують розвитку таких навичок, як рухові, мануальні, сенсомоторні; перцептивні; інструментально-розрахункові. Формування професійних навичок включає такі основні етапи: 1) вивчення алгоритму навички; 2) практичне відпрацювання; 3) досягнення рівня "автоматизму" у виконанні; постійного повторення для зберігання навички в дійовому стані.

Професійні вміння є поєднанням теоретичних знань та практичних навичок і дозволяють вирішувати різноманітні професійні задачі.

Засвоєння практичних навичок потребує окремої матеріально-технічної підготовки та витрат додаткового позааудиторного часу, оскільки аудиторне заняття здебільшого розраховане лише на контроль підготовки студентів. Важливим є багаторазове повторення практичних навичок самими студентами. У цьому допомагають створені й обладнані класи для засвоєння практичних навичок з набором усіх необхідних манекенів, муляжів.

На теперішній час актуальним є викладання англійською студентам, що має свої особливості. Перш за все (а це переважно студенти з Індії) вони потребують особливої уваги і великого терпіння при розгляді тем і поясненні змісту. Студенти потребують тлумачення матеріалу з боку викладача. Більш того, для багатьох студентів незвично, що кожна тема і заняття постійно оцінюються і їм треба до кожного заняття готуватись. Для більшості з них самостійна підготовка є занадто складним завданням і їм треба більше приділяти часу в аудиторних та позааудиторних умовах. Як відомо, у середній загальній школі в країнах сходу матеріали подаються переважно в спрощеному вигляді і на ці обставини треба

зважати при проведенні навчального процесу. Поряд з тим, вони дуже зацікавлено сприймають засвоєння практичних навичок, особливо при роботі в хірургічному відділенні, але постають мовні питання контакту з хворими, які швидше повинен вирішувати викладач.

Кожен студент повинен пройти всі рівні контролю й отримати оцінку. Треба також зазначити, що опитування студентів є результатом індивідуальної співбесіди; напис тестових завдань, вирішення задач потребує негайної їх перевірки для проведення підсумкової оцінки рівня знань і доведення її до свідомості студента. Все це взагалі може бути виконано тільки за рахунок часу заняття. У навчальному процесі активно застосовуємо комп'ютерний клас для об'єктивізації оцінки.

Медсестринська практика після змін у навчальних планах проходить протягом семестру у вигляді поточних занять. Це значно зменшило ефективність практики за рахунок скорочення часу роботи студентів безпосередньо у відділеннях,

відсутністю можливості для знайомства з персоналом, специфікою і режимом роботи клініки.

Структура навчально-виробничої практики в умовах кредитно-модульної системи передбачає її проходження на різних клінічних базах у вигляді окремих занять по дві години, причому час цих занять нерідко припадає на кінець робочого дня. Такі умови зменшують можливість студентів взяти активну участь у роботі відділення і знижують рівень завоювання практичних навичок.

ВИСНОВКИ

1. Зміни в початкових програмах вимагають оновлення навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.
2. Існують певні питання щодо викладання практичних навичок з клінічних дисциплін, пов'язані з відсутністю окремо виділеного часу.
3. Медсестринську практику слід проводити на одній клінічній базі в окремий від навчального семестру час.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальна хірургія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / В.П. Андрющенко, Я.С. Березницький, А.В. Верба [та ін.] / за ред. проф.: Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шидловського. – Вінниця: Нова Книга, 2018. – 344 с.

2. Желіба М.Д. Проблеми викладання дисципліни «Загальна хірургія (з оперативною хірургією та топографічною анатомією)» на сучасному етапі / М.Д. Желіба, С.Д. Хіміч, І.Н. Ошовський [та ін.] // Укр. жур. хир. – 2012. – Вип. 1 (16).

REFERENCES

1. Andriushchenko VP, Bereznytskyi YaS, Verba AV et al. [General Surgery: Textbook for Students at Higher Educational Institutions]. Edit. Bereznytskyi YaS, Zakharash MP, Mishalova VG, Shidlovskiy VO. Vinnytsia, Nova knyha. 2018;344. Ukrainian.

2. Zheliba MD, Khimich SD, Oshovskiy IN, Burkovskiy MI, Chepliaka O.M. [Problems of teaching the discipline "General surgery (with operative surgery and topographic anatomy)" at the present stage]. Ukrainskiy zhurnal khirurgii. 2012;1(16). Ukrainian.

